

Možnosť kandidatúry na ceny Kehila a Kehila Haver

Naša ŽNO aj v tomto roku odovzdá ceny Kehila – za spoločenstvo a Kehila Haver. Cenu Kehila môže obdržať taká židovská osoba, ktorá pracovala v prospech Židov v regióne. Cenu Kehila Haver môže obdržať nežidovská osoba, ktorá sa pričínila o zachovanie a spoznanie našich tradícií a o spoznanie histórie holokaustu.

V tomto roku má každý náš čitateľ možnosť navrhnúť osoby na tieto ceny. Vaše návrhy očakávame do 31. júla 2016 na adrese kile@menhaz.sk alebo listom na adresu ŽNO (iný spôsob nie je). O udelení cien rozhodne komisia, ktorú navrhne vedenie ŽNO. ■

Úspešné projekty

Nitriansky samosprávny kraj finančne podporil kultúrne podujatia usporiadané pri príležitosti 120. narodenín budovy Útulku. Ďakujeme! ■

Blahoželáme dr. Miriam Neiger-Fleischmannovej!

Na Hebrejskej univerzite získala nedávno doktorský titul z literatúry Miriam Neiger-Fleischmannová, rodáčka z Komárna. V mene našej náboženskej obce jej aj touto cestou blahoželáme. Mazl Tov! ■

Desiate pravnúča Teriky Vajnorskej

V Izraeli sa narodilo desiate pravnúča Teriky Vajnorskej. Novorodeničku i celej rodine želáme pevné zdravie! ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

☆ ŽNO v Komárne, vydávanie Spravodajcu a Klub Shalom podporili: MUDr. Ivan Kolin (Košice), Ing. Földes Ondrej (Bratislava) a darcovia žiadajúci o zachovanie anonymity. Ďakujeme!

☆ Predsedníctvo Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v SR zasadalo v máji v Nových Zámkoch. Okrem udalostí posledného obdobia sa hovorilo o bezpečnosti a o budúcnosti komunity. Na zasadnutí zastupoval ŽNO v Komárne predseda Anton Pasternák.

☆ Vďaka úspešným projektom sme rozšírili ponuku Knižnice Bélu Spitzera. Po období letných prázdnin opäť srdečne očakávame našich čitateľov.

Vyhodnotenie súťaže Musíš skúmať minulosť, jej dedičstvo

Židovská náboženská obec v Komárne vyhlasuje tretí ročník súťaže na tému skúmania miestnej histórie s finančnou podporou Balassiho inštitútu (Balassi Intézet).

V školskom roku 2015/16 sa do súťaže prihlásili stredoškólači. Sme radi, že sa po prvýkrát zapojili aj študenti Gymnázia L. J. Šuleka. Vynikajúca súťažná práca z Lycea Endre Adyho vo Veľkom Varadíne (Nagyvárad) si vyslúžila uznanie poroty.

Viktória Farkas, Judith Kučera a Benjámín Jablonsky, študenti Gymnázia v Šahách, poslali do súťaže kresbu, grafiku a fotografie. Svojim prácam

vodnili, čo vyjadrujú, čo chcú prostredníctvom nich povedať. Ich práce odmeňujeme knižnou cenou a zároveň vyjadrujeme vďaka aj ich učiteľovi, **Tiborovi Tóthovi**.

Názov súťažnej práce zo spomínaného Veľkého Varadína (Nagyvárad) znie: Skaza a znovuzrodenie. Jej autormi sú **Zsuzsa István** a **Krisztina Horváth**. Na 196 fotografiách prezentujú cestu záchrany varadínskych židovských pamiatok – od takmer úplnej skazy synagógy až po jej prekrásnu rekonštrukciu. Textová časť práce a pripojený plagát pomáhajú v orientácii medzi množstvom fotografií tvoriacich prácu. V

Názov dojmavej súťažnej fotografie **Bibiany Grolmusovej**, študentky Gymnázia L.J.Šuleka je Dokážeme sa usmievať aj v ťažkých chvíľach. Na snímke vidíme chlapcov so žltými hviezdami, so zmiernivým úsmevom na tvári. Fotografia vznikla počas natáčania filmu V tichu.

Veronika Matková spojila vo svojej súťažnej práci techniku grafiky a akvarelu – prekreslila snímku niekdajšej neologickej synagógy. V práci obom dievčatám pomáhala pedagogička **Zuzana Hallerová**.

Všetkým súťažiacim aj ich pedagógom ďakujeme za ich prínosnú prácu. Veríme, že sa s nimi a ich dielami stretneme aj v budúcnosti! ■

dali jednak veľmi nápaditý názov, ba dokonca v textovej časti práce aj odô-

práci im pomáhal pedagóg **Gábor Fazecas** – všetkým trom ďakujeme!

Koncert v Útulku

Židovská náboženská obec v Komárne sa už dlhé roky zapája do podujatí Komárňanských dní. V tomto roku zaplnili diváci sedadlá synagógy pri príležitosti koncertu skupiny Klezmerész. Tradičné židovské melódie si s radosťou vypočuli obyvatelia Komárna, Komáromu a návštevníci zo širšieho okolia. Naši hostia pred koncertom navštívili Mikromúzeum Árpina Schnitzera a sústavne sa rozširujúcu fotogalériu na chodbe Útulku, dokumentujúcu každodenný život našej komunity. Predpovedaný dažď zmaril naše plány, usporiadať koncert pod holým nebom, ale veríme, že o rok sa budú tóny rozliehať z dvora Útulku.

Skupina vystupujúca po celom svete očarila komárňanské obecenstvo už po druhýkrát. Ďakujeme za prekrásny hudobný zážitok! ■

„Našla som cestu domov

Rozhovor s Magdalénou Hrbáčsek-Noszek

V súčasnosti prednášam na Fakulte stredoeurópskych štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre. Venujem sa výskumu regionálnej kultúry z teoretického, praktického (cestovný ruch, odborník v oblasti kultúry) a pedagogicko-metodického (regionálna výchova) hľadiska. Vo výbere témy ma inšpiroval práve tento výskum, veď regióny skúmame z rôznych aspektov. Z tohto hľadiska môžeme jednotlivé kultúrne regióny skúmať z rôznych hľadísk.

Aj výskum židovských komunít začal z aspektu etniky a vierovyznania, mapujúc tradície a paralelne identitu. Zrodila sa tak moja publikácia o židovskej komunite v Galante na tému stôp židovskej kultúry, ktorú možno rozdeliť na dve časti. Historické pozadie, prezentácia hmotného a duševného dedičstva židovskej kultúry je nevyhnutná, pretože skúmanie súčasnej situácie, kultúrnych pamiatok, stereotypov, ako aj priestorovej a skupinovej identity nie je možné bez náčrtu historických súvislostí. V druhej časti knihy prezentujem výsledky svojho výskumu, počas ktorého som aplikovala rôzne stratégie a techniky – nájdeme tu dotazníkovú metódu i hĺbkové rozhovory. Sebaprezentácie vychádzajú zo životných príbehov respondentov, z ich spomienok a príbehov zo života komunity. Vďaka tomu sa postupne stali súčasťou celého procesu, ktorý vykresľuje imidž židovskej komunity v Galante.

Ktoré boli vaše najzaujímavejšie objavy?

Otázka má viacero aspektov, pretože v tomto príbehu ma vzrušovali jednak tradície a jednak otázka identity. Z týchto dvoch pojmov sa potom rodili zaujímavé konklúzie. Podrobný rozbor by obsiahol niekoľko desiatok strán, veď nakoniec celá práca dosiahla rozmer žánru monografie. Existujú, samozrejme, konfrontačné body, ktoré si zaslúžia pozornosť a treba o nich povedať niekoľko viet. Začala by som tým, že v Galante a okolí žila židovská komunita, ktorá zohrávala významnú úlohu v kultúrnom i hospodárskom živote. V období holokaustu však stratili spoločenské koordináty vlastnej osobnosti. Málokto z nich prežil. Začat odznovu bolo ťažké. Pred šoá žilo v Galante 1100 Židov, v súčasnosti má Židovská náboženská obec v Galante päťdesiat členov. Nad týmto nízkym počtom sa musíme zamyslieť, venovať mu pozornosť a úctu, pretože okrem toho, že zachovávajú svoje tradície, stávajú sa oporou jeden pre druhého i pre svoju komunitu. Počas výskumu sa mi dostalo niečoho, čo mi slúžilo príkladom: členov skupiny charakterizuje nesmierna súdrž-

nosť. Venujú jeden druhému pozornosť – v tuzemsku i v zahraničí. V 21. storočí je takýto postoj zriedkavosťou. Zo sociologického hľadiska je však evidentné, že ak na určitom zemepisnom území žije malá skupina osôb spoločnej kultúry, spoločného jazyka, náboženstva a rebrička hodnôt, stávajú sa úzke vzájomné vzťahy a pozornosť prirodzenými. Obraz variantov väzby krajiny-územia, pojmu „domov“ ma veľmi neprekvapila. Až 29 percent respondentov považuje za svoj domov Slovensku a 32 percent z nich obe krajiny (Slovensko a Izrael). Zaujímavý bol prístup jedného z respondentov: tu (Slovensko) som doma, a tam (Izrael) idem domov. Ústrednou (náboženskou) hybnou silou sviatku je tradičné historické povedomie, ktoré vedomie vyvolnosti len ďalej stupňuje. Počas „reprízy“ sviatočných rituálov a zvykov silnie individuálne i skupinové povedomie, tvoriace základ zdravej identity v rámci danej komunity. Tieto spoločné zvyky sú založené na spoločných vedomostiach a spomienkach, používajú spoločný systém symbolov. Základom kolektívneho vedomia sú spoločné biblické znalosti, jeho prostredím je rodina a modlitebňa. V Galante som stretla Židov, ktorí sú prívržencami ortodoxného smeru a ktorí dodržiavajú tradície. Z toho priamo vyplýva, že svoje zvyky dodržiavajú ako členovia celosvetovej židovskej komunity. Len niekoľko príkladov: počas pesachového večera stojí doma na ich stoloch séderová misa, a áno, odriekavajú Haggadu, v čase Sviatku týždňov zelené vetvičky v modlitebni hlásajú: Mojžiš dostal kamenné dosky, v tichom smútku Jom kipuru veria, že sa ich duša očistí, a v deň Nového roka zaznie hlas šofara. Židovská komunita v Galante vytvára o sebe obraz založený na pozitívnych motívoch. Regionálna skupina silnie aj náboženským životom, veď ako hrdo hovoria: „tu nás ešte je desať“.

Je v týchto zvykoch niečo jedinečné?

Áno. Zajin adar (pamätný deň Mojžišovho narodenia a úmrtia) je jedinečný. Pripomínajú si ho len v Galante. Večera pripravená z ryby je jeho neoddeliteľnou

súčasťou. „Pohostenie“ posilňuje homogenitu komunity, tomuto cieľu slúži ceremoniál spoločnej večere. Kedysi počas nej jedli spoločne v synagóge dary získané podomovaním. V súčasnosti tento zvyk prežíva formou večere pripravenej z rybaciny a orechov v galantskej modlitebni. Sila, akou tento pamätný deň komunitu utužuje, je neopísateľná.

Do akej miery sa do budovania komunity zapájajú mladí ľudia?

Priemerný vek členov židovskej komunity v Galante je vysoký. Mladí sú „vonku“, na dobrom mieste... Pekným príkladom zachovania kultúry je skutočnosť, že napriek tomu, že povojnové generácie nemali možnosť naučiť sa po hebrejsky, ich deti a vnuci týmto jazykom hovoria, spoznávajú ho a odovzdávajú ho nasledujúcim generáciám ako súčasť kultúry, do ktorej sa narodili. Zachovanie svojej kultúry a jej hodnôt je vykonané, avšak často inde, v inej krajine.

Áké plány máte v súvislosti s touto témou do budúcnosti?

Hneď potom, ako kniha vyšla, som začala organizovať medzinárodnú konferenciu (Židovská kultúra v stredoeurópskom kontexte), ktorá sa uskutoční aj septembri tohto roku – musíme predsa uvažovať v intenciách kontinuity. Veľmi ma teší, že som mala možnosť vypracovať metódu výučby židovskej kultúry a môžem tento predmet na univerzite prednášať. Prihlásilo sa naň prekvapivo veľa poslucháčov – medzi ponúkanými študijnými programami bol najpopulárnejší. Dúfam, že výskum židovskej kultúry mi už zostane naveky. Vydanie mojej knihy je pre mňa odrazovým mostíkom. Mám množstvo plánov, medzi nimi aj štúdium, veď ja sama vyznám, že „deň, keď sme sa nič neučili, nás ťenie dolu kopcom“, a práve preto sa plánujem naučiť po hebrejsky (už na tomto projekte pracujem). Okrem konferencie a vedeckého dialógu pokračujem aj vo svojom vlastnom výskume. Skúmanie identity by som chcela rozšíriť na územie celého južného Slovenska, pracujem však aj na systéme židovskej náboženskej symboliky prostredníctvom vybraných literárnych diel – v rámci toho skúmam frekvenčné ukazovatele, životné pocity, stupeň zachovávaní tradícií. Bude to v podstate analýza diel, presvietená cez špeciálnu prizmu. Ani samotné vymenovanie nie je krátke, ale ja som bola vždy taká. Nerada zaháľam.

A čo sa týka samotnej témy, mám pocit, že som našla cestu domov. ■

Obnovili synagógu v Lučenci

Rozhovor s Tomášom Belkom, riaditeľom organizácie LUKUS

Rozpočtová organizácia LUKUS bola zriadená Mestom Lučenec 18.3.2014. Predmetom jej činnosti je spravovanie zvereného majetku Mesta Lučenec, a to konkrétne budovy synagógy v Lučenci a budovy starej radnice na Ul. Dr. Herza v Lučenci. Venovať sa má tiež organizovaniu festivalov, koncertov, výstav, prehliadok, iných spoločenských akcií, súťaží v oblasti kultúry a pod.

V roku 2014 mala lučenecká radnica, ako vlastník nehnuteľnosti synagógy, záujem o záchranu tejto národnej kultúrnej pamiatky. Na jej rekonštrukciu chcelo mesto získať prostriedky zo zdrojov EÚ, aby mohla slúžiť ako multifunkčné kultúrne a spoločenské centrum. Ministerstvo pôdohospodárstva a

predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok v rámci Regionálneho operačného programu. Cieľom výzvy bola revitalizácia významných nevyužitých alebo nevhodne využitých nehnuteľných pamiatok. „V rámci tejto aktivity sa Mesto Lučenec bude uchádzať o nenávratný finančný príspevok

Béřešová, hovorkyňa mesta Lučenec.

„V pokyne pre prípravu žiadosti o nenávratný finančný príspevok (NFP) je však podmienka vytvorenia rozpočtovej alebo príspevkovej organizácie Mesta, ktorej musí byť zverený do správy majetok Mesta, s vkladom tohto majetku do katastra nehnuteľností. Tieto dokumenty sú povinnou prílohou žiadosti o NFP,“ uvádzalo sa v dôvodnej správe materiálu k predmetnému zastupiteľstvu.

Povinnou náležitou Zriaďovacej listiny bol aj názov tejto organizácie. Poslanci napokon schválili jeden z návrhov a to LUKUS – Lučenské kultúrne a umelecké stredisko.

Ak by Mesto NFP nezískalo, mala byť táto organizácia do 30 dní zrušená.

Žiadosť o NFP schválená bola a projekt sa začal realizovať v 10/2014. Skutočný začiatok stavebných prác však bol 5/2015, pričom ukončené boli 10/2015.

Slávnostný otvárací týždeň za účasti vysokých predstaviteľov štátu a mesta bol v máji 2016. Najbližšie podujatia sú uverejnené na našej webstránke: <http://lukus.sk/index.php/podujatia/>

Na aké účely bude budova použitá?

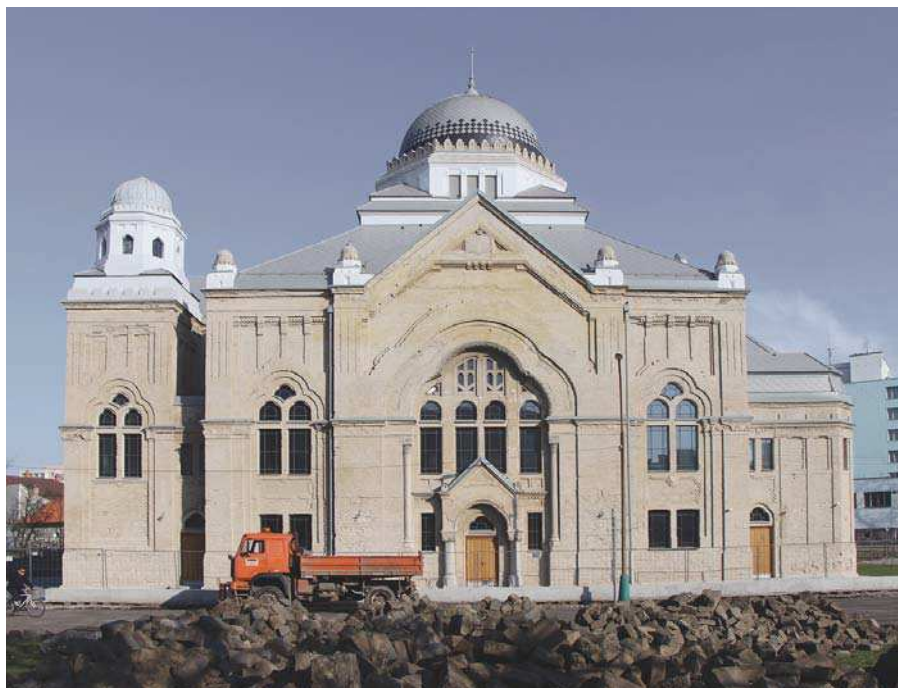
Bude sa využívať ako multikultúrny priestor, na organizovanie rôznych podujatí, koncertov (predovšetkým vážnej a akustickej hudby), výstav, je tu inštalovaná aj stála expozícia histórie stavby, ktorú si môžu návštevníci pozrieť počas otváracích hodín za odborného výkladu sprievodkyne a tiež v organizovaných skupinách (školy a pod.). V septembri sa plánuje inštalácia pamätníka obetiam holokaustu Memento od výtvarníka Petra Kalmusa.

Kedy a ako je možné navštíviť synagógu?

Otváracie hodiny pre verejnosť, záujemcov o prehliadky a organizované skupiny: streda – vyhradené pre organizované skupiny, nedela – otvorené pre verejnosť. Komentované vstupy: 14:00, 15:00, 16:00.

Ostatné dni zatvorené, resp. vyhradené pre podujatia. V čase konania výstav a akcií správca objektu upraví otváracie hodiny osobitným oznamom.

Info a rezervácie: iveta.gajdosikova@lukus.sk, 0911 733 980. ■

rozvoja vidieka Slovenskej republiky ako Riadiaci orgán pre Regionálny operačný program vyhlásilo výzvu na

do výšky 2 490 000 eur na projekt „Prestavba synagógy na multikultúrne priestory,“ informovala v tom čase Mária

